

Evropa zaostaja
pri prehodu
v nizkoogljičnost

LJUBLJANA – Pretekla leta, ko je bila pozornost Evrope usmerjena v reševanje iz krize evroobmočja, so najpomembnejši evropski konkurenti (Kitajska, Indija in ZDA) veliko vlagali v razvoj nizkoogljičnih tehnologij in energetsko učinkovitost. V teh državah so tudi spodbujali proces razogljičenja gospodarstva s pomočjo različnih ekonomskih mehanizmov cene ogljika, ugotavlja londonska nevladna organizacija Climate Strategies v poročilu *Staying with the leaders – Europe's path to a successful low-carbon economy* o vplivu energetske in podnebne politike na konkurenčnost evropskega gospodarstva. V Umanoteri pravijo, da poročilo prinaša trdne argumente v podporo zelenemu razvojnemu preboju in ambicioznim podnebnim ciljem. Svetovni ekonomski forum ugotavlja, da evropska konkurenčnost temelji na inovativnosti, in ne na nizki ceni energije. V Nemčiji 92 odstotkov proizvajalcev nameni povprečno 1,6 odstotka prihodkov za stroške energije. Le osem odstotkov (kar predstavlja 1,5 odstotka gospodarstva) jih za energijo nameni več kot šest odstotkov prihodkov. Poročilo še ugotavlja, da je bilo leta 2012 kar 70 odstotkov zmogljivosti vetrnic in 40 odstotkov sončnih elektrarn postavljenih zunaj Evrope, pri čemer je Kitajska v obdobju 2009–2012 privabila v povprečju 39 odstotkov novih naložb za izrabljanje energije vetra, ZDA pa 21 odstotkov. Poleg tega ZDA vodijo v prodaji električnih avtomobilov, 53.000 registriranih vozil leta 2012, Japonska pa je imela največ registracij baterijskih električnih vozil. V Evropi je število na novo registriranih električnih vozil občutno manjše.

Nagrada
za odgovorna
partnerstva

LJUBLJANA – Partnerji mreže za družbeno odgovornost Slovenije so objavili razpis za nagrado družbeno odgovornih praks, katere namen je poudariti najboljši slovenske projekte s področja družbene odgovornosti in s tem povečati izmenjavo najboljših praks. Letos so spremenili izbirne kriterije, tako da je poudarek na pozitivnih družbenih učinkih, ki jih je projekt dosegel, in na celostnem razumevanju družbene odgovornosti v podjetju, ne na marketinških aktivnostih. Nagrada je osredotočena na uspešna partnerstva med podjetjem in najmanj enim neprofitnim deležnikom. Posebna pozornost bo namenjena inovacijam z namenom spodbujanja podjetij pri ustvarjanju inovativnih rešitev za reševanje trajnostnih vprašanj. Za prijavitelje sta na voljo dve kategoriji: partnerstva z malimi in srednjimi podjetji ter partnerstva z velikimi podjetji. Rok za prijave je 21. marec.

Telekom
za energetska
učinkovitost

LJUBLJANA – Telekom Slovenije je v imenu devetih konzorcijskih partnerjev iz šestih držav pridobil nov evropski projekt s področja pametnih omrežij SUNSEED (Trajnostno in vzdržljivo omrežje za pametno distribucijo električne energije), ki poteka v okviru programa evropske komisije FP7. Mednarodni konzorcij devetih partnerjev iz šestih držav sestavljajo: Telekom Slovenije, Elektro Primorska, Elektroservi in Institut Jožef Stefan iz Slovenije, Univerza Aalborg iz Danske, Gemalto SA iz Francije, Gemalto M2M GMBH iz Nemčije, Nizozemska organizacija za aplikativne znanstvene raziskave – TNO in Toshiba Research Europe iz Velike Britanije. Cilj projekta je razvoj tehnično-ekonomskega modela za čim bolj učinkovito uporabo komunikacijske infrastrukture v pametnih elektroenergetskih omrežjih prihodnosti. Projekt vključuje tudi vzpostavitev pilotnega pametnega omrežja v Sloveniji. Projekt SUNSEED bo trajal tri leta, torej do februarja 2017. Namenjen mu je proračun 4,8 milijona evrov, evropska komisija pa bo zagotovila sofinanciranje v višini treh milijonov evrov.

BA. PA., B. T.

Prihodnjik
v Zelenem Delu

Nam iz zraka res pršijo strupene in druge snovi, ki nas pretvarjajo v robote? Predstavljamo vam tudi katero od dobrih zgodbo za prihodnost in novosti o odpadkih.

Strupeni koktajli, ki jih prikazujejo kot zdrave

Pesticidne mešanice *Industrija jih poskuša prikazati kot varne z nameščanjem svojih ljudi v ključne institucije*

LJUBLJANA – Nevladna organizacija Pesticide Action Network Evrope je na začetku meseca objavila poročilo, v katerem opozarja, kako industrijski lobi že več let poskuša preprečiti uveljavitev strožje zakonodaje o mejnih vrednostih ostankov pesticidov v hrani.

MAJA PRIJATELJ

Strožja zakonodaja o mejnih vrednostih ostankov pesticidov v hrani ljudi ne bi štela le pred škodljivimi učinki posameznih pesticidov, temveč tudi kombiniranimi učinki različnih pesticidov, ki smo jim vsak dan izpostavljeni. Evropska veja organizacije Pesticide Action Network (PAN) – ta združuje več kot 600 nevladnih organizacij, institucij in posameznikov v 60 državah – je razkrila, da so strokovnjaki, povezani z industrijo in njenimi interesnimi skupinami, »vihotipili« v znanstvene svete in delovne skupine Evropske agencije za varnost hrane (Efsa), Svetovne zdravstvene organizacije (WHO) in celo v program Acropolis, ki se financira iz evropskega proračuna. PAN Evrope je raziskavo sprožil zaradi nerazumno dolge zamude pri uveljavitvi evropske uredbe o mejnih vrednostih ostankov pesticidov v hrani in krmi rastlinskega in živalskega izvora, ki je bila sprejeta leta 2005. Ta je vpeljala kumulativno oceno tveganja, ki temelji na izpostavljenosti kombinaciji pesticidov. Veljati naj bi začela, ko bi Efsa predlagala metodologijo za njen izračun. Toda v tem obdobju so v Efsi glavno besedo dobili ljudje, ki zastopajo stališče industrije, da so zdravstveni učinki izpostavljenosti pesticidnim mešanicam v hrani zanemarljivi. Avtorji poročila so prepričani, da je prav mešavanje industrijskih lobi v delo omenjenih institucij eden glavnih vzrokov za nedopustno zamujanje z uveljavitvijo zakonodaje o mejnih vrednostih ostankov pesticidov v hrani, ki ogroža zdravje Evropejcev.

Trojanski konji industrije

Vsak dan smo izpostavljeni ducautom ostankov pesticidov v hrani in številnim ostankom kemikalij

Uveljavitev strožje zakonodaje o ostankih pesticidov v hrani zaradi lobiranja industrije zamuja že več kot osem let. FOTO REUTERS

iz drugih virov, a ocene dopustnega vnosa kemičnih snovi temeljijo le na izpostavljenosti posamezniki snovi, in sicer večinoma v krajšem obdobju. Čeprav so znanstveniki enotni, da takšen pristop ni zadovoljiv, je trajalo desetletja, preden je spoznanje dozorelo tudi v glava politiki, ki so sprožili spremembo evropske zakonodaje o ostankih pesticidov.

Industrija, ki jo je zaskrbelo poudarila ameriških regulatorjev leta 1996, da se ocena tveganja izpostavljenosti posameznim pesticidom razširila na oceno tveganja izpostavljenosti pesticidnim koktajlom, je začela pripravljati protiofenzo. Zanj je pooblastila industrijsko lobistično skupino ILSI, pri kateri

agroživilska in kemična podjetja naročajo pripravo »znanstvenih« predlogov za regulatorje. Ta je oblikovala alternativno metodologijo, po kateri se kumulativna ocena tveganja upošteva le pri pesticidih s skupnim mehanizmom delovanja, ti pa predstavljajo le majhen delež vseh pesticidov. Nekaj posameznikov, povezanih z ILSI, se je nato prebrlo v evropske in mednarodne institucije, kjer so metodologijo poskušali uveljaviti.

WHO je bil lahka tarča, navaja poročilo, saj so z industrijo povezani strokovnjaki – svojo povezanost so seveda skrbno skrivali –, zgolj s številčno premočjo nad mnogimi strokovnjaki uveljavili stališče industrije. V delovni skupini, ki je

pripravljala znanstveno mnenje o kumulativni oceni tveganja pesticidnih mešanice, je bilo v konfliktu interesov kar 73 odstotkov članov, pet od šestih avtorjev končnega okvirnega poročila o kumulativni oceni tveganja pa je imelo močne vezi z industrijo. Ničče od njih ni bil dejaven znanstvenik ali vključen v tekoče raziskave.

Pri vplivanju na odločitve Efsa je industrijski lobi ubral podoben pristop – sebi naklonjene strokovnjake je infiltriral v Efsine znanstvene svete in delovne skupine. Kar 52 odstotkov strokovnjakov, ki je pripravljalo poročila o učinkih pesticidnih mešanice v hrani, je bilo povezanih z industrijo, 19 odstotkov pa je imelo tudi formalne vezi

z ILSI. Povrh je bila med njimi le petina aktivnih znanstvenikov, kar je zelo malo za institucijo, ki razglasi, da njena mnenja temeljijo na znanstvenih spoznanjih.

Zaradi prevlade stališča industrije, da so zdravstveni učinki izpostavljenosti pesticidnim mešanicam v hrani zanemarljivi, se je Efsa prvih šest let nagibala k k ILSI-jevi metodologiji ocene tveganja pesticidnih koktajlov. Šele posredovanje generalnega direktorata evropske komisije za zdravje in varstvo potrošnikov DG Sanco leta 2011 jo je prisililo k upoštevanju kumulativne ocene tveganja. Hkrati je na zahtevo evropskega parlamenta sprejela smernice o ravnanju v primeru konflikta interesov, kar je

nekoliko zmanjšalo vpliv industrijskih lobistov v njenih vrstah.

Uporabiti obstoječe metode

Toda industrija se ne predaja. Z metodološkimi orodjem, ki ga je poimenovala verjetnostna ocena tveganja – ta omogoča določitev varnih odmerkov za zaužitje mešanice pesticidnih ostankov v hrani –, poskuša razvedeniti strožjo zakonodajo o ostankih pesticidov v živilih znotraj raziskovalnega programa Acropolis. Iz sedmega okvirnega programa evropske skupnosti za raziskave, razvoj in predstavitvene dejavnosti je prejel tri milijone evrov, čeprav ga soupravlja industrijsko interesno združenje Freshfel. V njem delujejo isti z industrijo in njenim lobijem ILSI povezani ljudje, ki so bili prej aktivni v WHO in Efsi.

Nevladne organizacije, kot je PAN Evrope, pri presoji učinkov pesticidnih ostankov v hrani zagovarjajo uporabo previdnostnega načela, ki je bilo določeno že z maastrichtske in potrjeno z lizbonsko pogodbo. To pravi, da se ob neposredni nevarnosti za človeško zdravje ali okolje lahko ukrepa preventivno, namesto čaka na znanstvene podatke. PAN Evrope evropske in mednarodne institucije poziva, naj nehalo izvajati dodatne študije in iskati dodatne metode za dokazovanje neškodljivosti učinkov pesticidnih koktajlov na človeško zdravje. Kjer obstajajo metode za oceno tveganja kombinacij kemikalij – takšen primer so organofosforni pesticidi –, naj se jih uporabi. Za kemikalije, ki učinkujejo na enake telesne funkcije na primer razmnoževanje in delovanje hormonskega sistema, pa nevladni predlagajo, naj se pri določitvi najvišje dovoljene količine njihovega ostanka v živilu upošteva najmanjša in ne največja količina kemikalije, ki jo v enem dnevu lahko varno zaužije človek. A ker ljudje niso izpostavljeni le mešanici pesticidov v živilih, temveč tudi številnim drugim mešanicam kemikalij iz drugih virov, pri PAN Evrope predlagajo, naj se k izračunu kumulativne ocene tveganja pesticidnih mešanice doda varnostni faktor deset.

POVEZANE VSEBINE
delo.si/okolje

Skladišča odpadne embalaže pokajo po šivih

Zbiranje odpadkov *Komunalna podjetja napovedujejo protest, očitki z vseh strani letijo na ministrstvo za okolje*

LJUBLJANA – Družbe za ravnanje z odpadno embalažo bi morale odpeljati več kot 50.000 ton embalaže, vendar se to ni zgodilo. Začasna skladišča komunal, ki vsako leto zberejo več embalaže, so polna, ministrstvo za kmetijstvo in okolje pa težav ne ureja.

BORUT TAVČAR

»Zbornica komunalnega gospodarstva (ZKG) po prejetih podatkih za lani opozarja na nevzdržne razmere in dodaja, da bo zaradi brezizhodnega položaja, v katerem so se znašla komunalna podjetja, prisiljena zaostri svoje zahteve. Kupi nevezete odpadne embalaže v skladiščih komunalnih podjetij se pojavljajo že tretje leto, vendar se razmere tokrat nevarno približujejo skrajnemu robu. Konec leta 2013 je pri komunalnih podjetjih ostalo 4360 ton nevezete embalaže – s prostornino te embalaže bi lahko napolnili

V zasadih skladiščih odpadne embalaže zmanjkuje prostora. FOTO ZBORNIKA KOMUNALNEGA GOSPODARSTVA

77 olimpijskih bazenov. Razmere so najslabše v Kopru, Ajdovščini, Slovenskih Konjicah, Trebnjem, Ljubljani, Trbovljah, Trzinu, na Jesenicah, v Domžalah, Škofji Loki,

Novi Gorici, Kranjski Gori, Logatcu, Kamniku, Postojni in Velenju,« pravijo na ZKG.

Kot dodajajo v ZKG, je absurdno, da so komunalna podjetja

z zakonom obvezana vsako leto zbrati več embalaže, po drugi strani pa imajo vsako leto večje težave z njenim oddajanjem. Najbolj skrb vzbujajoč je podatek, da se je

po ocenah izvajalcev javnih služb leta 2013 količina odpadne embalaže, ki jo morajo prevzeti. Za to so dobile pogodbeno plačilo, a tega ne storijo z izgovorom, da prevzemni deleži niso ustrezno določeni. Žal pa je ministrstvo za kmetijstvo in okolje izkazanemu interesu navkljub precej neučinkovito pri odzivanju na nastale razmere. Komunalna podjetja se zdaj že tretje

Odgovornost ministrstva

»Odgovornost za nastale razmere imajo predvsem družbe za ravnanje z odpadno embalažo (DROE), ki jo morajo prevzeti. Za to so dobile pogodbeno plačilo, a tega ne storijo z izgovorom, da prevzemni deleži niso ustrezno določeni. Žal pa je ministrstvo za kmetijstvo in okolje izkazanemu interesu navkljub precej neučinkovito pri odzivanju na nastale razmere. Komunalna podjetja se zdaj že tretje

leto zapored spopadamo s težavami zaradi nevezovanja odpadne embalaže, a so zaradi neizvajanja sedanje sistemske rešitve razmere vsako leto slabše. Če država ne bo poiskala hitre rešitve, bomo prisiljeni zaostri svoje zahteve.« pravi predsednik ZKG Janko Kramžar. Zaostritev lahko pomeni tudi smetarske tovarnjake pred parlamentom.

Rok za sprejetje nove uredbe o ravnanju z odpadno embalažo, ki bi upoštevala realne količine oddane embalaže na trg, bo potekel konec junija letos. Vendar bi glede na razmere moralo ministrstvo zdaj sprejeti nujne ukrepe za rešitev težav. Slovak bi moral prevzeti 27.650 ton odpadne embalaže, 8700 ton stekla in 4800 ton papirja. Interseroh 16.360 embalaže, 7850 ton stekla in 4120 ton papirja, Gorenje Surovina 6540 ton embalaže, 2500 ton stekla in 2000 ton papirja, Unirec 1600 ton embalaže, 2700 ton stekla in 1000 ton papirja, Embakom pa 126 ton embalaže in 50 ton papirja.

Recikliranje ni izum zadnjih desetletij

Predelava odpadkov *Že v predindustrijski dobi so ostanke bron in drugih kovin pretopili in znova oblikovali*

LJUBLJANA – Recikliramo, da prihranimo naravne vire in energijo, zmanjšamo emisije toplogrednih plinov in delež odpadkov, ki konča na deponiji. Tako omogočimo ponovno uporabo kakovostnih surovin. Vendar to ni nova zamisel, reciklirali so že v preteklosti.

Zgodba se začne z nomadskimi plemeni, ki so se, ko so se nehala seliti iz kraja v kraj, moral naučiti, kako izkoristiti odpadke in kaj iz njih narediti. Reciklirali so tudi v času Platona, leta 400 pr. n. št. Arheologi so ob izkopavanjih iz tiste časa na starih odlagališčih našli manj gospodinskih odpadkov – pepela, zlomljenega orodja, lomljenih posod –, kar nakazuje na to, da so bili ti materiali reciklirani v nove. Odpadke so zbirali najmanj

kilometer stran od obzidja na prostoru, ki bi ga danes poimenovali odlagališče.

Tudi v predindustrijskem obdobju so v Evropi ostanke bron in drugih kovin pretopili za ponovno uporabo. Resda takrat niso toliko mislili na okolje, so se pa zavedali svojih omejitev in vse, kar je bilo uporabnega, porabili v te ali one namene. V Bizancu so reciklirali steklo, Rimljani so kovance pretopili v bronaste kipe. V času vojn so kovine (nakit, kovance ...) pretapljali v orožje, Japonci pa so v 11. stoletju prvi odpadni papir uporabili za izdelavo novega.

Trgovine niso bile polne

V preteklosti ni bilo toliko možnosti, da bi vsako stvar po uporabi zavrgli in preprosto kupili, vzeli ali naredili novo. Tudi novi materiali so bili redki, zato je bilo recikliranje potrebno. V drugi svetovni vojni so po ameriških ulicah ljudje prosili

za neuporabne stroje, lonce, oblačila in druge odpadne materiale. Tako imenovani krošnjariji so izkoristili priložnost, ki se je ponujala skozi reciklažo. Ravno vojno obdobje je spodbudilo resno razpravo o recikliranju, saj je bilo takrat vsepobno pomanjkanje virov. Ljudje so razumeli pomen recikliranja, še preden je to postalo priljubljeno. V vojnem času je zbiranje kovin in vlaken veljalo celo za domoljubno dejanje. Še večje težnje po recikliranju so se pojavile v 70. letih, ko so se povečali stroški energije. Recikliran aluminij porabi le pet odstotkov energije, kot je zahteva nov proizvod, tudi karton, steklo in plastika imajo prihranke. V tem stoletju so se »rodila« tudi prva vozila, ki so imela na zadnjem koncu prostor za odpadke, in tako se je pobiranje odpadkov tudi začelo.

Poleg doslej naštetega lahko recikliramo tudi odpadno električno in elektronsko opremo, izrabljene

gume in biološke odpadke. Te lahko ob primernih postopkih uporabimo kot gnojilo, druge pa odnesemo v zbirne centre ali na druga zbirališča (baterije v trgovske centre, gume k vulkanizerju ...), kjer naše odpadke sortirajo, očistijo in pod visoko temperaturo ter s pomočjo drugih postopkov predelajo.

Smetišča so nova

Sama ideja deponij je stara dobrih 60 let. Sprva so bile zelo priljubljene za vse tiste odpadke, ki jih niso reciklirali. Hkrati so se ljudje začeli zavedati, da bodo nekateri odpadki na deponijah potrebovali stoletja, da se razkrojijo. Tudi zaradi tega so bile težnje po recikliranju, ki zmanjša količino odpadkov na deponijah, manj je toplogrednih plinov in onesnaženega zraka, manjša je potrebna energija, vode ostanejo čisteje, gozdovi pa bolj polni. Recikliranje poleg energetske učinkovitosti omogoča tudi delovna

mesta in razvoj tehnologije. Pogoj za uspešno recikliranje je pravilno ločevanje odpadkov, ki je postalo del našega načina življenja. Zato je

pomembno, da vsak posameznik prevzame odgovornost nase in z ločevanjem odpadkov prispeva k čistejšemu okolju.

PARTNERSTVO ZA OKOLJE

Evropski projekt LIFE10 INF/SI/136 Ločujmo odpadke vodi družba Slovak d.o.o., partner je Delo d.d. Vrednost projekta je 671.558 evrov. Partnerja Slovak in Delo sofinancirata 51 odstotkov (342.495 evrov). Evropska unija s podporo finančnega mehanizma LIFE+ sofinancira 49 odstotkov (329.063 evrov). Zelena stran je v celoti namenjena projektu LIFE10 INF/SI/136.

Na vaša vprašanja o ločevanju odpadkov in varovanju okolja bomo poiskali odgovore. Vprašanja pošljite na naslov: zeleno@delo.si

